

γυψώνω πολλαχ. γυψώνου Στερελλ. (Αίτωλ. 'Ακαρ-
ναν.) κ.ά. 'υψώνω 'Ερεικ. 'Οθων. Πειρ. Πελοπν. (Τρίκκ.)
'υψώνου 'Ηπ. (Ζαγόρ.) Μακεδ. (Βέρ.) Σκύρ. 'υψών-νω
Κύπρ. (Κυθρ. Μένουκ.)

Ἐκ τοῦ ἀρχ. γυψόω. Ἡ λ. καὶ εἰς Βλάχ.

1) Ἐπιχρίω, ἐπαλείφω διὰ γύψου πολλαχ. β) Ἐπαλείφω
ἐσωτερικῶς τὰ πῆλινα ἀγγεῖα δι' εἰδικῆς ἀλοιφῆς Πελοπν.
(Τρίκκ.): Ἡ βίκα εἶναι ἀπὸ μέσα 'υψωμένη. 2) Περιβάλλω
διὰ γυψίνου ἐπιδέσμου μέλος τοῦ σώματος, ὑποστάν κατάγ-
μα ἢ ἐξάρθρωσιν 'Αθῆν. 'Αττικ. 'Ηπ. (Ζαγόρ.) 'Οθων.
Πειρ. κ.ά.: Ἔσπασε τὸ χέρι του καὶ τὸν πήγανε 'ς τὸ νο-
σοκομεῖο καὶ τοῦ τό 'υψώσανε Πειρ. Οὐ γιαντρός 'ἵηρουσι
τοῦ πονδάρ' μ' Ζαγόρ. Ἔσπασε τὸ πόδι του καὶ τοῦ τό 'υ-
ψώσανε 'Οθων. 3) Ρίπτω εἰς τὸν νέον οἶνον (γλεῦκος) κόνιν
γύψου, διὰ νὰ ἀποκτήσῃ ταχύτερον διαχύειαν 'Αττικ. —
Λεξ. 'Ηπίτ. Πρω. Δημητρ.: Ὑψώνω τὸ κρασί 'Αττικ.
Αὐτὸ τὸ κρασί εἶναι 'υψωμένο αὐτόθ.

γυψωτής ὁ, Λεξ. Πρω. Δημητρ.

Ἐκ τοῦ ρ. γυψώνω.

Ὁ ἐπιχρίων διὰ γύψου, ὁ ἐργαζόμενος τὸν γύψον ἐνθ' ἄν.

γωνεύω ἐνιαχ. γωνεύω Πάτμ.

Ἐκ τοῦ οὐσ. γώνω.

Παραμένω εἰς τὸν γώνον, ἀσκητεύω ἐνθ' ἄν.: Πάω κ'
ἐγὼ 'ς τὸ γώνον μου, νὰ γωνέψω (ἐκ παραμυθ.) Πάτμ.

γωνιά ἡ, γωνία λόγ. σύνθηθ. καὶ δημῶδ. γωνία Τσακων.
(Μέλαν. Πραστ. Τυρ.) γωνιά κοιν. καὶ Καππ. γων-νιά Κῶς
Λέρ. Χάλλκ. κ.ά. βωνιά Κάρπ. Νίσυρ. Ρόδ. γωννιά Πόντ. (Οἶν.)
γωννιά πολλαχ. βορ. ἰδιωμ. 'ωνιά Κάρπ. Κάσ. 'ωνιά Νάξ.
(Ἀπύρανθ.) γωνέα Αἴγιν. Πελοπν. (Μάν. Ξεχώρ. κ.ά.)
Πόντ. ('Αμισ. Ἰμερ. Κοτύωρ. Νικόπ. Οἶν. 'Οφ. Χαλδ.)
γωνιό τό, Κρήτ. (Ρέθυμν. κ.ά.)

Τὸ ἀρχ. οὐσ. γωνία. Ὁ τύπ. γωνιά ἤδη Βυζαντ.
Πβ. Διήγ. παιδιόφρ., στ. 169 (ἐκδ. Wagner, σ. 147) «καὶ
χέξεις δὲ καὶ τὴν γωνιάν καὶ χώνεις τα με στάκτην». Διὰ
τὸν τύπ. γωνέα βλ. Γ. Χατζιδ., ΜΝΕ. 2, 268.

1) Τὸ σχῆμα τὸ ἀποτελούμενον ἐκ δύο γραμμῶν κει-
μένων ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἐπιπέδου καὶ συναντωμένων εἰς κοινὴν
κορυφὴν κοιν. : Γράψε μου μιὰ γωνιά 'ς τὸν πίνακα. Γωνία
45°. Ἡ γωνία τοῦ χαρτιοῦ-τοῦ τετραδίου - τοῦ τραπέζιου -
τοῦ τοίχου - τοῦ πατώματος κ.ά. κοιν. β) Τὸ γωνιόμετρον,
γνώμων σχηματίζων ὀρθὴν γωνίαν, διὰ τοῦ ὁποίου ἐλέγχε-
ται ἡ κανονικότης τῶν ὀρθογωνίων κατασκευῶν, χρησιμο-
ποιούμενος ὑπὸ τῶν τεκτόνων, λιθοξόνων, κτιστῶν, ραπτῶν,
σιδηρουργῶν, βιβλιοδετῶν κ.ά. πολλαχ. καὶ Τσακων.: Πᾶρε
τὴ γωνιά νὰ γωνιάσῃς τὰ παραθυρόφυλλα Πελοπν. (Γαργαλ.)
Φέρι μου τὴ γωννιά νὰ γωννιάσουμι τοῦ σπῖτ' Σάμ. || Φρ. Γω-
νιάζω τὸ ξύλο με τὴ γωννιά. Πβ. Πλάτ., Φίληθ. 51c «τά τε
τοῖς τόνροις γιγνόμενα ἐπίπεδά τε καὶ στερεὰ καὶ τὰ τοῖς κα-
νόσι καὶ ταῖς γωνίαις». Συνών. βλ. εἰς λ. ἀλφάδι. γ) Εἰς
τὴν γλῶσσαν τῶν ναυτικῶν, ἐργαλεῖον ἡμικυκλικὸν διηρημέ-
νον εἰς 180°, διὰ τοῦ ὁποίου μετροῦν τὸ πλάτος, ἥτοι τὴν ἀπὸ
τοῦ Ἰσημερινοῦ ἀπόστασιν τοῦ πλοίου. δ) Μικρὰ γωνία ἐκ
χρυσοχάρτου ἐπικολλωμένη εἰς ἐκάστην τῶν γωνιῶν φερέ-
τρου ἢ δίσκου μνημοσύνου 'Αθῆν. 2) Ἡ καμπὴ καὶ ἰδίως ὁδοῦ,
ὡς γωνιώδης σύνθηθ.: Στεκόταν 'ς τὴ γωννιά τοῦ δρόμου κ'
ἐπερίμενε. Καθότανε σὲ μιὰ γωννιά κ' ἐζητιάνευε σύνθηθ. ||
Γνωμ. Ὅπως δὲν ἀκούει τῶβ βων-νιῶ, σὲ κακὴ βωννιά
γ-κανιάζει (δυστυχεῖ ὁ μὴ ἀκολουθῶν τὴν συμβουλὴν τῶν

γονέων του) Κάρπ. 3) Τὸ παρὰ τὴν γωνίαν μέρος κοιν.:
Βάλ' το 'κειδὰ σὲ μιὰ γωννιά. Κάθισε 'ς τὴ γωννιά κοιν. || Φρ.
'Εμεινε 'ς τὴ γωννιά (ἐπὶ γυναικός, ἡ ὁποία παρέμεινε ἀγα-
μος) πολλαχ. Συνών. φρ. Ἐμεινε 'ς τὸ ράφι. 4) Ἡ ἄ-
κρα καθόλου, ἡ γωνία ἐπιφανείας κοιν.: Ν' ἀρχίσουτε νὰ δου-
λεύετε ἀπὸ τὴ γωννιά ἐκεῖνη 'κεῖ τοῦ χωραφιοῦ Πελοπν. (Τρι-
φυλ.) Δῶσ' μου δυὸ σαροδέλες, ὅχι γωννιά, μέση 'Αθῆν. Ὁ ζευ-
γὰς ζευγαρίζει καὶ πίσω ὁ σκάφτης κάνει τὶς γωννιές Σίφν.
Δῶσ' μου μιὰ γωννιά ψωμί 'Αθῆν. Συνών. ἀγκωνή 2.
5) Ὁ ὀλίγος, ὁ στενὸς τόπος Πελοπν. (Γαργαλ. Τριφυλ. κ.ά.)
Στερελλ. (Αἰτωλ. κ.ά.): Ἐχοντε νιὰ γωννιά γῆς κ' ἐσεῖς καὶ
μᾶς τὸ πήρατε ἀπάνον σας (= ὑπερφηφανεύητε) Γαργαλ.
Νιὰ γωννιά τόπους εἶναι οὐλοὺς οὐ κάμπους Αἰτωλ. Ἐχονμι
νιὰ γωννιά κῆπου Στερελλ. Αὐτοὶ μαλώσανε γιὰ μιὰ γωννιά
τόπο Τριφυλ. Ἡ σημ. ἤδη εἰς Πλούταρχ., Ἡθ. 2, 482 c
αὐτὲρ οἰκοπέδου καὶ γωννίας πρὸς ἀδελφοὺς διαμονομαχοῦ-
σιν». 6) Μέρος, τόπος ἀπόκεντρος 'Αττικ. Κρήτ. Κῶς Μ.
'Ασία (Κυδων.) Πελοπν. (Λακεδ. Λάστ.) Σῦρ. κ.ά.: Κάτσε
σὲ μιὰ γων-νιά (ἀπόμερα) Κῶς || Φρ. Κάτσε 'ς τὴ γωννιά σου
(νὰ μὴ μετέχῃς τῆς συζητήσεως) Σῦρ. Λόγιαζε τ' γωννιά σ'
Κυδων. 7) Ἡ ἐξέχουσα ἢ εἰσέχουσα γωννία, ἡ σχηματιζο-
μένη συνήθως μὲν ὑπὸ δύο τοίχων, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ δύο οἰωνδή-
ποτε ἐπιπέδων περατουμένων εἰς κοινὴν ἀκμὴν κοιν. καὶ
Πόντ. ('Οφ. Τραπ. κ.ά.): Οἱ τέσσερις γωννιές τοῦ σπιτιοῦ.
'Ακκούμπησε τὴν ὀμπρὲλα σου 'ς τὴ γωννιά. Ἐπεσε κ' ἐχτύ-
πησε τὸ κεφάλι του 'ς τὴ γωννιά τῆς ντουλάπας κοιν. Ἀπὸ
τὴν πολλὴν χρῆσιν ἐφαγώθηκαν οἱ γωννιές τοῦ βιβλίου σύνθηθ.
Σαρίζουν τὸ σπῖτ' πὸ τὴ γωννιά Κύπρ. (Καλοπαναγιώτ.)
'Ασ' τ' ἐπιάσεν ἄτονα, ἔκοψεν ἄτονα καὶ ἐποίηκεν ἄτονα 'ς σὰ
τέσσερα γωννιές τοῦ σπιτί' (μόλις τὸν συνέλαβε, τὸν ἔκοψε,
τὸν ἔκανε τέσσερα κομμάτια καὶ τὸν ἐκρέμασεν εἰς τὰς τέσ-
σερας γωννίας τοῦ σπιτιοῦ) 'Οφ. || Φρ. Τὶς ἐφτά 'ωννιές τοῦ
σπιτιοῦ ἤφρα, μὰ δὲ δὸ βοῆκα τὸ βάλωμα, πὸν 'υρεῖν γω
(ἠρεῖν ἡσασα ὅλα τὰ μέρη τῆς οἰκίας) Νάξ. ('Απύρανθ.) Ἐκα-
τσε κ' ἐκόλλησε 'ς τὸ γωννιό (ἐπὶ ὀκνηρῶν) Κρήτ. (Ρέθυμν.)
|| Αἰνιγμ.

Γυρίζει, γυρίζει καὶ 'ς τὴ γωννιά καθίζει
(τὸ σάρωθρον) Κύθηρ. || Ἄσμ.

Γιὰ δώσ' τε ἄτον τὸ ἄλογον ντὸ στέκει πρὸς γωννιάν
Τραπ. β) Συνεκδ., ἐπιπλὸν γωννιωτόν, τιθέμενον εἰς τὴν γω-
νιάν αἰθούσης πρὸς στολισμὸν Ζάκ. Σῦρ. ('Ερμούπ.) Συνών.
κα ν τ ο ν ν ι ἔ ρ α, κ ο ν σ ὀ λ α. γ) Ἐργόχειρον κοσμοῦν
τὴν γωννίαν οἰκίας Ζάκ. 8) Γωννιώδης πῆλινος ἢ σιδηροῦς
σωλὴν εἰς ὀρθὴν γωννίαν κεκαμμένος, χρησιμοποιοῦμενος ὡς
ὕδραγωγὸς σωλὴν 'Αθῆν. Πειρ. κ.ά.: Δῶσ' μου δυὸ σωλῆ-
νες καὶ τρεῖς γωννιές 'Αθῆν. Αὐτὴ ἡ γωννιά, πὸν πῆρες, ἔχει
τὸ κολλάρο της σπασμένο αὐτόθ. 9) Ὁ ἀκρογωνιαῖος λί-
θος Ἀνδρ. Ζάκ. Κύθηρ. Λέσβ. Μακεδ. (Καστορ. Κοζ.) Πόντ.
(Ἰμερ. Χαλδ.) Σέριφ. — Λεξ. Βάιγ. : Παροιμ. Ἡ γωννιά
μῶλους δὲ γίνιτι (ὅσον καὶ ἂν ἐκπέσουν οἱ ἰσχυροί, δὲν ἐξι-
σοῦνται ποτὲ πρὸς τοὺς πολλοὺς) Λέσβ. Ἡ σημ. καὶ εἰς
Σομ. Συνών. ἀγκωνάρι 2, ἀγκωνή 4, κα ν τ ο ν ν ἄ-
δ α, κ ο ρ ν ἱ ζ α. β) Συνεκδ., ὁ ὀγκώδης λίθος Πόντ. ('Αμισ.
'Αργυρόπ. Ἰμερ. Κοτύωρ. Σταυρ. Χαλδ. κ.ά.): Ἡ γωννιά ἐκύ-
λιεν ἀδαπὰ γ-καικὰ 'ς σὸν κατέφερον (ὁ βράχος ἐκυλίσθη ἐδῶ
κάτω εἰς τὸν κατήφορον) Πόντ. || Παροιμ. φρ. Ἀντὶς νὰ ἐ-
γίνουμον γωννέους, ἄς ἐγίνουμον γωννέα (ἐπὶ γονέων ἐχόν-
των τέκνα πάσχοντα) Πόντ. γ) Καὶ ἐπιθετικ., ὀγκώδης Πόντ.
(Χαλδ.): Ἔσ' κωσεν ἕναν γωννιάν λιθάρ' (ἐσῆκωσεν ἕνα
ὀγκώδη λίθον). 10) Σανὶς ἱκανοῦ πάχους χρησιμοποιοῦμένη
διὰ τὴν κατασκευὴν τῶν τοίχων ξυλίνων οἰκιῶν Πόντ. ('Ι-

